

Mi történt a HM előtt 1956. október 24-én?

N. Rab
'92
14.6

"Sokakat foglalkoztat a cím-ben feltett kérdés, amióta dr. Bruzsa Mihály a Vasárnapi Újságban és az Új Magyarországnak közreadta cikkét. Ebben azt állította, hogy a Honvédelmi Minisztérium Néphadsereg téri épülete előtt az említett napon több mint kilencven áldozatot követelő sortűz volt, és magyar tisztek is részt vettek a mérsárlásban. A sortűzről azonban nem tesz említést egyetlen történelmi munka sem.

A Bruzsa-cikket lapunk is ismértette. Ennek nyomán kereste meg szerkesztőségünket Kiss József nyugdíjas, volt főhadnagy, aki október 24-én a HM-ben teljesített szolgálatot és szemtanúja volt a reggeli lövöldözésnek. Kiss úr segítségével találtunk egy másik szemtanút is. Megkérdeztük az 56-os forradalom eseményeinek kutatóját, Eörsi László történészt, valamint dr. Horváth Miklós hadtörténészt, aki ismeri a Honvédelmi Minisztérium aznapra vonatkozó feljegyzéseit. A négy ember elmondása alapján állítható: Bruzsa Mihály cikke – sejtethetően politikai indítatásból kiöltött – dezinformáció. Bár még most sem állapítható meg pontosan, hogy mi is történt 24-e reggelén, az bizonyos, hogy az épület védelmére kirendelt szovjet páncélosok civilekre lőttek.

Álljon itt először a volt főhadnagy története:

Kiss Józsefet október 24-én hajnalban riasztották, hogy jelenjen meg szolgálati helyén, a HM épületében. A nagy zürzavárban a HM Honvéd utcai frontján, a régi épület miniszteri bejáratánál találta meg a technikai osztályt, amelynek állományába tartozott. Mindez hajnali öt és hat óra között történt. Ekkor látta, hogy szovjet T-55-ös tankok érkeznek a minisztérium védelmére és körbefogják az épületet. Mindegyik tank tornyára nagykaliberű légvédelmi géppuska volt szerelve.

Kiss József szerint valamilyen elit alakulathoz tartozhattak a páncélosok, technikai felszereltségükből erre lehetett következtetni. Háromnegyed nyolckor ismét mozgás támadt az épület előtt. Egy százados vezetésével magyar tüzérszti iskolások érkeztek és tüzelőállást foglaltak a Néphadsereg téri fák fedezékében. A szovjet tankok legénysége is elfoglalta helyét a géppuskák mögött. Negyed óra múlva, nyolckor két szovjet T-55-ös tűnt fel a Stollár Béla utcán. Az egyike fölkapaszkodott három civil, magyar zászlót lobogtattak, és megpróbálták fölfeszíteni a harcoksi zárt búvóréseit. A lépésben közeledő tankok mögött húsz-harminc fős fegyvertelen, civil csoport jött. Amint a két tank, és nyol-

csatornáról. A történész hozzátette azt is, hogy ebben az időben, bár még kisgyerekként a HM közelében, a Szemere utcában lakott, de sem szomszédoktól, sem rokonoktól nem hallott erről.

Eddig az október 24-i sortűz története. Kiss József, a névtelen szemtanú, valamint a katonai dokumentumok több helyen tökéletesen ellentmondanak Bruzsa Mihály cikkének, és Józsa Miklós az 1990. november 23-i Reformban megjelent nyilatkozatának (Bruzsa erre építi cikkét); az alábbiakban sorra vesszük ezeket:

Bruzsa Mihály cikkének és Józsa Miklós nyilatkozatának leg súlyosabb kitétele, hogy magyar tisztek, köztük az anyagtervezési csoportfőnökség katonái is lőttek a tömegre. A HM védelmét szervező tiszjt jelentéseiben név szerint felsorolja a védelmet vezető tiszteket. Ebben a névsorban nem szerepelnek a Bruzsa által említett nevek. Ilyen módon az anyagtervezési csoportfőnökség katonái sem állhattak a barrikádok mögött, sőt barrikádok sem voltak a HM előtt. Kiss József határozottan állítja, hogy más nem lőtt. Cáfolja azt is, hogy az anyagtervezési csoportfőnökség katonái a környéken lettek volna. Hasonlóképpen hamis az az állítás, amely szerint a vezérkari főnök Horváth Mihály vezérőrnagyra bízta volna a védelmet, és azt, hogy hadműveleti naplót vezessen az eseményekről.

Kiss József határozottan állítja, hogy a HM-et kizárólag T-55-ös szovjet harcoksi védtek, beásott Sztálin-páncélosok nem voltak az épület előtt. Ezt megerősítik a jelentések is. Említésre méltó részlet az is, hogy a HM-ben tartózkodó magyar tisztek 24-én még nem voltak felfegyverezve, többnyire csupán szolgálati pisztoly volt náluk. A védelmet huszonötökén szervezték meg igazán, s csak ezután kaptak géppisztolyokat, de Kiss József elmondása szerint még a négyfős járőrökre is egyetlen géppisztoly jutott.

Kiss úr szerint, szemben Józsa nyilatkozatával, október 24-én a HM előtt nem lőttek ki magyar T-34-est. Egy nappal később, 25-én azonban igen. A Kossuth téri sortűz napján küldték ki a minisztériumból egy tankot a Parlamenthez, hogy megtudják mi történik ott. A T-34-es a Néphadsereg utcán indult el és a Honvéd utcán tért vissza, akkora egy-két civil fölkapaszkodott rá. A HM-et védő szovjetek, a magyarok legnagyobb megdöbbenésére kilőtték a harcoksi.

Sajnos, még mindig sok a homályos részlet: nem tudunk adatot a lövöldözés áldozatainak sebesülteinek számáról.

Az október 24-i eseményekről megkérdeztük Eörsi László történészt is, aki elmondta: semmilyen feljegyzésről sem tud amely említene, hogy 1956. október 24-én a HM előtt magyar zászlóval

Eddig a volt főhadnagy története. Kiss József révén sikerült találnunk egy másik szemtanút is, aki azonban nem kívánta nyilvánosságra hozni a nevét. Ő azon a napon, 16 éves diákként iskolába igyekezett, amikor meglátta a Szondi utcában a két szovjet tankot, s az azokat körvívő tömeget. Követték a tankokat, s az ő emlékezete szerint a Honvéd vagy a Szemere utcán közeledtek a Honvédelmi Minisztérium épületéhez. Néhányuknak sikerült bemenekülniük a tisztiházba és az ott lakók bújtatták el őket, amíg biztonságban el nem hagyhatták az épületet.

Dr. Horváth Miklós, a Hadtörténelmi Intézet munkatársa elmondta: levéltári dokumentumokkal bizonyítható, hogy dr. Bruzsa Mihály több állítása – köztük azok, amelyekben gylkossággal vádol egyes személyeket – valótlan. A hadtörténész az 1956. október 24-én a HM védelmének megszervezésével megbízott tiszjt írásos jelentései alapján idézte fel a történeteket.

Aznap hajnalban érkezett egy szovjet törzs Székesfehérvárról Budapestre, a HM-be „rendcsinálási feladattal”. A törzs védelmére kirendelt egy harcoksi felderítő zászlóalj (ezt az elit alakulatot látta Kiss József). Az alezredes jelentése szerint, reggel civil csoport érkezett a minisztériumhoz a Honvéd utca felől. A csoportból valaki égő anyagot dobott az egyik szovjet tankra, mire a szovjetek tüzet nyitottak a tisztiház irányába. A feljegyzés – sajnos – sem a civilek, sem az áldozatok számáról nem tesz említést. A lövöldözés után önként jelentkező magyar tisztekből rohamcsapatot szerveztek, akik átfésülték a tisztiházat (a civilek közül sokan ide menekültek be). A csoport tagjai előállítottak több embert, kettőt pedig menekülés közben lelőttek.

Másnap, illetve még 24-én hajnalban a környező házakból többször is rálőttek a szovjetekre. 25-26-án az épületben tartózkodó tisztekből megszervezték a védelmet, átfésülték és elfoglalták a HM-környéki házakat, őrzárakat indítottak.

Szintén dokumentum bizonnyítja Kiss József azon állítását, hogy egy szakasznyi tüzérszti iskolást kirendeltek a minisztérium védelmére.

Az október 24-i eseményekről megkérdeztük Eörsi László történészt is, aki elmondta: semmilyen feljegyzésről sem tud amely említene, hogy 1956. október 24-én a HM előtt magyar zászlóval

mukban a csoport beért a térre, a HM előtt álló szovjet páncélosok tüzet nyitottak rájuk. Többen megpróbálták a tisztiház kapuján bemenekülni, de az zárva volt, így szinte valamennyien áldozatul estek a gyilkos géppuskatűznek. A két

én a HM előtt vagy bárhol másutt a belvárosban többhalottas fegyveres összetűzés lett volna. Ezen a napon még csak a külső kerületekben, a VIII.–IX. kerületben, illetve a Lánchídnál voltak jelentős összecsapások. Az akkori mentősök sem tudnak a

nak, sebesültjeinek számáról. A dokumentumok, a szemtanúk történetei néhány helyen ellentmondanak egymásnak. Ez azonban aligha csodálható: ki emlékezhet pontosan, negyven év után arra a napra?

Uj Péter